

Suomen Puheterapeuttiliitto ry:n kannanotto tuettuun kirjoittamiseen eli fasilitoituun kommunikointiin

Tuettu kirjoittaminen (fasilitoitu kommunikointi, fasilitoitu kirjoittaminen, FC-menetelmä) on vaikeasti puhevammaisten (esimerkiksi syvästi tai vaikeasti kehitysvammaisten, autististen ja/tai CP-vammaisten henkilöiden) henkilöiden ilmaisun tueksi kehitetty menetelmä, jossa avustajan oletetaan tukevan henkilön kirjoittamista vakauttamalla kirjoittajan käden liikkeitä, kun tämä osoittaa kirjaimia kirjaintaulusta tai näppäimistöltä. Kommunikointitilanteessa avustaja pitää kiinni esimerkiksi puhevammaisen henkilön sormesta, käsivarresta tai olkapäästä ja saattaa myös ohjata häntä katsomaan kirjaimia.

Keskeinen kysymys tuetun kirjoittamisen käytössä on, kuka tekstin sisällön todellisuudessa tuottaa. Kirjoittajuutta on tutkittu sokkotutkimuksin, joissa avustaja ei tiedä puhevammaiselle henkilölle annetun kirjoitustehtävän sisältöä. Systemaattisessa katsauksessa on todettu, että tuetussa kirjoittamisessa viestin sisällön tuottavat avustajat, eivät puhevammaiset henkilöt itse (Schlosser ym., 2014). Katsauksen johtopäätökset perustuvat kolmen aiemman systemaattisen katsauksen ja neljän kokeellisen tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksen keinoin ei siis ole saatu näyttöä siitä, että puhevammaiset henkilöt itse olisivat tekstin sisällön tuottajia. Käden liikettä tukeva avustaja ei välttämättä edes tiedosta ohjaavansa henkilön kättä, vaan ohjailu voi toteutua tiedostamattomien ideomotoristen liikkeiden kautta (Burgess ym., 1998).

Kansainvälisen puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin yhdistyksen ISAAC:in (International Society for Augmentative and Alternative Communication) mukaan tuettu kirjoittaminen ei ole luotettava puhetta korvaava menetelmä eikä sen käyttöä voi suositella. Myös Kehitysvammaliitto ja Suomen Lastenneurologinen yhdistys ovat ottaneet kielteisen kannan menetelmän käyttöön. Pahimmillaan tuetun kirjoittamisen käyttö voi johtaa siihen, että henkilö jää täysin ilman toimivaa kommunikointikeinoa, kuten kuva- tai esinekommunikointia. Mikäli henkilöllä on jo aiemmin todettu kyky kirjoittaa, fasilitointi ei edistä tai voi pahimmillaan jopa heikentää kommunikointimahdollisuuksia (Schlosser, ym., 2014; Saloviita, Leppänen & Ojalampi, 2014).

Koska tuettua kirjoittamista ei voida pitää luotettavana kommunikointimenetelmänä, sitä ei tule käyttää puhetta tukevana ja korvaavana kommunikointimenetelmänä. Puheterapeuttien on jaettava tietoa tuettuun kirjoittamiseen liittyvistä riskeistä ja ohjattava asiakkaita sekä heidän lähihenkilöitään (esim. hoitohenkilökuntaa, opettajia, avustajia) käyttämään muita puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä.

Haluamme ilmaista huolestamme siitä, että tuettua kirjoittamista käytetään Suomessa edelleen. Tuetun kirjoittamisen käyttöä myös edistetään ammatillisessa koulutuksessa esimerkiksi tutustuttamalla lähihoitajaopiskelijoita sen käyttöön. Tämä on mielestämme eettisesti kestäväntöntä, koska tuetun kirjoittamisen ei ole todettu olevan toimiva kommunikointimenetelmä.

Suomen Puheterapeuttiliitto ry:n ammattieettinen lautakunta
Suomen Puheterapeuttiliitto ry:n hallitus

Lisätietoja

Elisa Heikkinen, ammattieettisen lautakunnan puheenjohtaja: elisa.heikkinen(at)oulu.fi
Heta Piirto, Suomen Puheterapeuttiliitto ry toiminnanjohtaja:
heta.piiro(at)puheterapeuttiliitto.fi

Lähteet:

Burgess, C. A., Kirsch, I., Shane, H., Niederauer, K. L., Graham, S. M. & Bacon, A. (1998).
Facilitated communication as an ideomotor response. *Psychological Science*, 9, 71–74.

Saloviita, T., Leppänen, M. & Ojalampi, U. (2014). Authorship in facilitated communication: an
analysis of 11 cases. *Augmentative and Alternative Communication*, 30, 213–225.

Schlosser, R. W., Balandin, S., Hemsley, B., Iacono, T., Probst, P. & Von Tetzchner, S. (2014).
Facilitated communication and authorship: A systematic review. *Augmentative and Alternative
Communication*, 30, 359–368.

Linkit:**ISAACin kannanotto:**

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=International%20Society%20for%20Augmentative%20and%20Alternative%20Communication%5BCorporate%20Author%5D>

Kehitysvammaliiton kannanotto: <http://www.kehitysvammaliitto.fi/fin/kehitysvammaliitto-ei-suosittele-tuetun-kirjoittamisen-kayttamista/>

Suomen Lastenneurologisen yhdistyksen kannanotto:

http://slny-fi-bin.directo.fi/@Bin/56b3235ac2b2b2d0e9cad02a2cc7e1f2/1455265842/application/pdf/174870/Fasilitoitu%20kommunikaatio_SLNY%20lausunto%202014.pdf